

Information om lövplattmask till dig som planterar växter

Denna information riktar sig till **alla** som planterar importerade växter.

I början av november 2024 hittades en ny invasiv plattmask i Sverige, Obama nungara, lövplattmask. Den har oavsiktligt introducerats i Europa och USA via handel med växter. Lövplattmasken är ett rovdjur och äter bland annat dagmaskar och andra arter som behövs för att bryta ner växter till jord och luckra upp jorden. Den har därmed förmåga att störa viktiga funktioner i ekosystemen och minska skördar, både på våra odlingsfält och i trädgårdar. I nuläget finns inte några effektiva sätt att utrota lövplattmasken eller andra potentiellt invasiva plattmaskar när de tagit sig ut i naturen. Därför är det viktigt att vi hjälps åt att hindra spridningen ut i naturen.

I december 2024 fattade regeringen beslut om nödåtgärder mot lövplattmasken. Det innebär att från den 7 januari 2025 är det förbjudet att *avsiktligen hålla arten, att låta den växa, att överlåta eller utbyta den, samt släppa ut den i miljön. Individer av arten ska avlivas** om de hittas, och eftersökningar ska ske för att säkerställa att inga ytterligare levande individer finns. Från och med februari 2027 kommer arten vara förbjuden i resten av EU.

Under 2025 gjordes fynd av lövplattmask på växter som importerats från framför allt Tyskland, Belgien och Nederländerna men också från bland annat Spanien, Italien, Frankrike och Danmark. I dagsläget räknas allt växtmaterial från Europa som riskmaterial.

Under 2025 har arbetet med att kartlägga förekomst och hindra spridning gett oss mer information. Det gör att vi nu uppdaterar våra rekommendationer. Du kan läsa mer om lövplattmasken på Länsstyrelsen Gävleborgs webbplats som uppdateras kontinuerligt.

Mer information

Webbplats

[Plattmasken Obama nungara | Länsstyrelsen Gävleborg](#)

Kontakt

Du kan kontakta oss på e-post till gavleborg@lansstyrelsen.se

* Rekommenderad avlivningsmetod är att de läggs i en burk och därefter hålls kokande vatten på dem

Länsstyrelsen
Gävleborg

Vi upplever att växtbranschen har tagit frågan på största allvar och många är väl i gång med effektiv genomsökning och sanering sina växter enligt de riktlinjer vi tagit fram. Trots det kan plattmaskar slinka igenom. Ibland kryper de en bit in i krukans och syns då inte. Plattmaskarna är även mycket små (mindre än 1 mm) när de kläcks och är då mycket svåra att upptäcka. Ju fler som kontrollerar växterna desto större är chansen att vi förhindrar att plattmaskar kommer ut i naturen. Oavsett om du har en vanlig villaträdgård, kolonilott eller jobbar professionellt med växtplantering finns det tre saker du kan göra;

Steg 1: Köp från en importör som aktivt jobbar med att minska risken för spridning av lövplattmask

Steg 2: Kontrollera växterna innan du planterar

Steg 3: Sanera växterna om du gör fynd

Ta för vana att titta på växternas kruka och jordklump innan du sätter dem i marken. Importörerna kommer inte att hinna titta i och runt varje enskild kruka och det finns alltid risk att en förekomst missas. Du som planterar måste ändå ta plantan ur krukans och blir därmed en viktig länk i kedjan av kontroller!

Tänk på att om du är den som importerat växten och är mottagare i Sverige är det ditt ansvar att kontrollera växterna!

Steg 1. Köp från en importör som jobbar aktivt med att minska risken för spridning

Fråga butiken eller inköpsplatsen vilka rutiner de har kring kontroll och hur de sanerar de partier de hittar plattmaskar på. Undvik att handla från företag som inte aktivt söker igenom det de får in och sanerar de växter som innehåller plattmask.

Tänk på att om du själv importerar, exempelvis genom att köpa över nätet, behöver du kontrollera växterna extra noggrant eftersom ingen annan har kontrollerat växterna innan dig.

Steg 2. Kontrollera växterna

Vi rekommenderar att du kontrollerar allt växtmaterial du köper innan du planterar det. När du kommer hem med växterna, ställ dem på hårdgjord yta, isolerat från andra växter. Kontrollera växterna genom att titta under krukorna och i och under eventuella backar och tråg. Lyft ur växten ur krukans och titta i krukans och på jord- och rotklumpen. Ta gärna försiktigt bort jord på ovansidan och runt rötterna, det ökar

chansen att du hittar plattmaskar som tagit sig en bit in i krukan. Tänk på att om du hittar plattmaskar på växterna måste du slänga jorden du pillat av i en väl försluten påse i brännbart eller sanera jorden genom värme.

Om du gör fynd på en växt bör du titta extra noggrant på de andra växterna av samma sort.

Använd gärna ficklampa eller pannlampa när du söker, även dagtid. Plattmaskarna är slemmiga och glänser ofta till när du lyser på dem.

Växter som tidigare sanerats genom värme eller kyla enligt de råd som finns att läsa i dokumentet "Information om lövplattmask till dig som importerar växter" bör var fria från plattmask men vi rekommenderar ändå att du kontrollerar dem när du ändå måste ta dem ur krukan för att plantera. Det är mycket viktigt att du meddelar inköpsplatsen **och** Länsstyrelsen om du hittar plattmask på växter som är/ska vara sanerade.

Steg 3. Om du hittar plattmask

Om du hittar plattmask på växterna behöver du göra tre saker; dokumentera, rapportera och sanera.

Dokumentera - Ta en bild, det är alltid bra att skicka med en bild så det går att säkerställa att det är rätt art. Ta bilden innan du avlivar plattmasken. **Se till att ha bra ljus och skärpa.** Fota även gärna kruka och kruketikett. Om du är osäker på om det är lövplattmask, lägg organismen i en burk med lock och lite fuktig jord. Då kan du ta fler bilder om det behövs innan du eventuellt avlivar den.

Rapportera - Berätta för de du köpte av att du hittat plattmask på växterna du köpte. Då har de möjlighet att sanera de växter som är kvar i butiken eller på plantskolan. Mejla även din länsstyrelse och berätta att du hittat plattmask, vilken växt du hittat på och var du köpte den. Det är av stor vikt att Länsstyrelserna får kontroll på spridningen och kan erbjuda stöd till handeln när det behövs.

Sanera - Plattmaskarna måste tas bort innan du planterar växterna. Tänk på att alla växter av samma sort räknas som drabbade, inte bara den du faktiskt hittat plattmask på.

Sanering av växterna

Om du hittar plattmask behöver du rengöra växten innan du planterar den. Plocka bort plattmasken/plattmaskarna och lägg i en burk. Använd handskar eftersom slemmet kan vara irriterande för huden. Om du använder dig av denna metod behöver du fortsätta att kontrollera och leta efter plattmask på växten flera gånger över flera dagar. Du avlivar

plattmasken genom att hålla kokande vatten i burken. Den dör då ögonblickligen.

Du kan också välja att värma upp hela rot- och jordklumpen. Plattmasken och dess ägg dör om den värms upp till 40 grader Celcius i 15 minuter. Sätt ner krukorna i en balja med vatten som håller cirka 42 grader. Använd en termometer nedstucken i mitten av krukorna för att säkerställa att jorden värms till 40 grader och håller temperaturen i minst 15 minuter. Det går snabbare att värma upp jorden om du sänker ner krukorna, låter den bli mättad med vatten, lyfter upp den och låter den rinna av några sekunder. Därefter sänker du ner krukorna igen. Upprepa flera gånger. Genom att göra så ökar du genomströmningen av varmt vatten. När du uppnått rätt temperatur sänker du ner krukorna och låter den stå nedsänkt i 15–20 minuter. Säkerställ att hela jord- och rotklumpen är under vatten och att temperaturen håller sig på 40 grader under hela behandlingen. Du kan behöva fylla på eller byta ut vatten för att uppnå rätt temperatur och behålla den i rätt tid. Tänk på att inte använda för varmt vatten eftersom det kan skada växterna. Efter 15 minuter kan du ta upp växterna och låta dem rinna av ordentligt innan du planterar dem. Rekommenderade temperaturer är temperaturer som enligt litteraturen inte skadar växternas rötter och som också uppnås riktigt varma sommartid i krukorna på plantskolor utan att skada växterna. Dock kan vi för närvarande inte garantera att alla växter, i alla växtfaser, klarar denna hantering.

Den här metoden kan kännas lite svår och omständlig i början men har fördelen att den tar död också på de plattmaskar du inte ser för att de till exempel sitter en bit in i krukorna eller är väldigt små.

Avfall

Du kan självklart välja att slänga de drabbade växter om du inte vill sanera dem. Tänk på att alla växter av samma sort räknas som drabbade, inte bara de du faktiskt hittat plattmaskar på. Vi rekommenderar att du tar bort plastkrukorna (kontrollerar att inga plattmaskar finns i eller under krukorna) och sorterar den som plastavfall. Växten, inklusive jord och rotklump läggs i en sopsäck som försluts väl och sorteras som brännbart. Det får absolut inte användas i kompost.

Håll dig uppdaterad

Tänk på att råden uppdateras löpande i takt med att vi får ny kunskap. Säkerställ att du har den senaste informationen genom att besöka [Länsstyrelsen Gävleborgs webbplats om lövplattmasken](#). Ta för vana att kontrollera informationen varje vecka eller inför varje planteringstillfälle. Du kan också anmäla dig till nyhetsutskick via mejl genom att mejla till henrik.lange@naturvardsverket.se. Observera att ämnesraden ska vara "Anmälan informationsutskick om plattmask".

Om du hittar plattmask utanför en kruka

Om du hittar en plattmask "frikrypande", alltså inte i krukorna eller på en växt som du är på väg att plantera, utan på marken, i trädgården, en park eller på en väg vill vi att du anmäler det på www.invasivaarter.nu OCH via mejl till din länsstyrelse. **Det är mycket viktigt att du tar en bra bild och skickar med!**

Övrigt

Storkonsument

För dig som jobbar med plantering och skötsel av grönytor är det viktigt att du håller en god dialog med företaget ni köper växter av. Efterfråga vilka rutiner de har både för kontroll och sanering och diskutera hur de vill få besked om fynd och behov av kontroll av växterna innan plantering. **Tänk på att om du direktimporterar växter måste du kontrollera dessa extra noggrant och följa riktlinjerna i dokumentet ”information om lövplattmask till dig som importerar växter”.** Tänk också på val av produkt: om du använder barrotat material är risken för plattmaskspredning mycket mindre.

Planterar du mycket växter kan det eventuellt vara värt att investera i utrustning som ger större möjlighet att själv sanera genom värme. Du kan till exempel köpa in utrustning som hjälper till att hålla temperaturen på vattnet du sanerar i på en konstant temperatur, exempelvis med hjälp av en cirkulator för Sous Vide.

Information till återförsäljare

Om du själv inte importerar växter men är återförsäljare av importerat växtmaterial är det viktigt att du för en dialog med de företag eller den inköpscentral du köper eller får dina växter ifrån. Ni bör göra regelbundna stickprovskontroller och personalen som jobbar med växterna ska känna till hur plattmasken ser ut och vad de ska göra om ni hittar individer. Anmäl er gärna till nyhetsutskicket enligt ovan (råd till branschen). Tänk på att ni enligt lag inte får sälja vidare batcher/partier där ni (eller kunder) hittar plattmaskar utan att först sanera.

Större träd

Större träd drivs ofta upp separat från andra växter och vi har inga uppgifter om att denna typ av leveranser är drabbade. Större träd som levereras inlindat är dock svårt att kontrollera så ta gärna som rutin att kontrollera rotklumpen flera gånger innan ni planterar och försök skrapa av jord ovanpå och runt om för att upptäcka eventuella plattmaskar som kan ha krupit in en bit.

Vilket material behöver kontrolleras

Allt material som kommer från Europa och som levereras med jord ska kontrolleras enligt de råd som ges i **"information om lövplattmask till dig som importerar växter"**. Frön, sticklingar, lökar och barrotat material som levereras utan jord behöver inte kontrolleras.

Växtmaterial som drivits upp från start (frö eller stickling) i Sverige, i svensk jord behöver inte kontrolleras förutsatt att den som driver upp växterna inte också importerar material.

Observera att "Svenskodlat" kan innebära att växten importerats som pluggplanta och drivits upp till "säljklar" växt i Sverige. Dessa växter faller inom kategorin "importerat växtmaterial".

Mer information

Du hittar mer information på Länsstyrelsen Gävleborgs informationssida om lövplattmask ([Plattmasken Obama nungara | Länsstyrelsen Gävleborg](#)). Under fråga 2 och 3 i "Frågor och svar" hittar du också bilder på lövplattmask och några vanliga förväxlingsarter.

